

Sămănătorul

Revistă Literară Săptămînală

Sumarul :

N. IORGA. — Un roman de luptă : «Două Neamuri» de C. Sandu-Aldea.

CONST. A. GIULESCU. — Isvor (poesie).

I. M. ZATLOKIEWICZ. — O iscoadă moldovenească în 1683.

I. U. SORICU. — Ochiii tăi (poesie).

ADRIANA GHEORGHIU. — «Sunt lacrymae rerum» (poesie).

NELI CORNEA. — Flori de câmp.

X. — Cugetari.

L. MĂRICAȘ. — Sosirea (poesie).

ADINA. — Sonet.

N. IORGA. — Cronică.

În supliment: *Cărăuși moldoveni; Țigani munteni* (după Raffet, în călătoria lui Demidoff).

REDACȚIA :
STRADA BUZEȘTI, 42.

ADMINISTRAȚIA :
STRADA REGALA, 6

BUCUREȘTI.

EXEMPLARUL :
În țară . . . 20 bani
În străinătate 25 ,

ABONAMENTUL ANUAL :
În țară . . . 10 lei
În străinătate . 12 ,

„Minerva“ Institut de Arte Grafice
și Editură — Bueurești,
Strada Regală, 6.

A APĂRUT:

Negoțul și meșteșugurile în
trecutul Românesc

Formind volum III din Istoria Românilor în chipuri și icoane

DE

N. IORGA

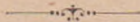
Prețul Lei 2.50

A apărut:

P O E S I I

DE

HENRIC IBSEN

TRADUCERİ

DE

ST. O. IOSIF și D. ANGHEL

Prețul Lei 2.50

Cărti apărute în editura Insti-
 tutului de „Minerva“
 arte grafice
 București. — Strada Regală 6. — București.

AUTORII CLASICI

	L. B.		L. B.
ALECSANDRI V. — Poesii	1.50	EMINESCU M. — Poesii postume	1.50
— Teatru, vol. I	1.50	— Scrieri politice și literare	2.—
— Teatru, » II	1.50	— Literatură populară	1.50
— Teatru, » III	1.50	FILIMON N. — Ciocoi vechi și noi	1.50
— Prosă	1.50	ISPIRESCU P. — Legendele sau basmelor Românilor	1.50
ALECSANDRESCU GR. — Versuri și prosă	1.25	NEGRUZZI C. — Prosă	1.50
BĂLCESCU N. — Istoria Româ- nilor supt Mihai-Viteazul	1.50	ODOBESCU AL. — Vol. I. Opere complete	1.50
BOLINTINEANU D. — Poesii	1.50	PANN ANTON. — Opere comp- lete	1.50
CREANGĂ I. — Opere complete. 1.50			
EMINESCU M. — Geniu pustiu	2.—		

NB. — Toate aceste scrieri — exceptînd „Poesii Postume“ și „Geniu Pustiu“, de Eminescu, — se găsesc în ediții de lux . . . à Lei 3.— vol.

AUTORII CONTIMPORANI

	L. B.		L. B.
ALDEA-SANDU C. — În urma plugului	1.50	HODOȘ CONSTANȚA. — Frumos.	1.50
— Drum și popas	1.25	IORGA N. — Cuvinte adevărate.	2.50
BÎRSAN Z. — Visuri de noroc	2.—	— Drumuri și orașe din Ro- mânia	2.50
HELDICEANU N. N. — Chipuri de la mahala	1.50	— Sate și mănăstiri din Ro- mânia	2.50
BOUREANU EUG. — Povestiri din copilărie	1.50	— Pe drumuri depărtate	1.50
CHENDI IL. — Preludii	2.50	— Neamul românesc în Bu- covina	2.50
— Foiletoane	2.50	— Neamul românesc în Ar- deal și țara ungrească, 2 volume à	2.50
— Fragmente	2.50	— Gînduri și sfaturi ale unui om ca oricare altul	1.50
COATU N. GR. — Din viața ță- rânească	1.—	— Ștefan-cel-Mare și Mihai- Viteazul	—50
CUNȚAN MARIA. — Poesii	1.25	— Istoria Românilor în chi- puri și icoane	2.50
DELATISMANA CORN. IOANA. — 100 basme pentru copii	2.50	IOSIF ST. O. — Din zile mari	2.—
EMILGAR-GĂRLEANU. — Bătrîni	1.50	— Credințe	1.50
FLAMMARION C. — Tainele ce- rului (tr. d. H. G. Lecca)	1.50	LECCA G. H. — Poesii	1.50
GENLIS D-NA (de). — Povestiri morale pentru tinerime	1.50	LIVESCU FLOREA MARIN. — Nu se cuvîne!	1.50
GORUN ION. — Taina a șasea	1.50	MANOLACHE-HOLDA I. — Fețe	1.50
GRIGOROVITZA EM. — Chipuri și graiuri din Bucovina.	2.50		

	L. B.
PAPAHAGI N. și JULES BRUN . Moșneagul de la munte . . .	1.50
PAUL AUGUSTIN. — Între Someș și Prut . . .	1.50
PETRESCU-PETRA N. — Ilie Marin . . .	1.50
POP VASILE. — Ris și plinș . . .	1.50
— Domnița Viorela . . .	2.—
POPOVICI C. AUREL. — Vorbe înțelepte . . .	1.50
ROSETTI R. D. (Max). — Între Capșa și Palat . . .	2.—
Rutenisarea Bucovinei . . .	3.50
SADOVEANU M. — Povestiri . . .	1.50
— Crîșma lui moș-Precu . . .	2.—
— Dureri înăbușite . . .	2.—

	L. B.
SADOVEANU M. — Șoimii . . .	1.50
— Povestiri din războiu . . .	2.—
— Floare-Oflită (roman). . .	2.—
— Amintirile căprarului Gheorghită . . .	2.—
SCROB C. — Rouă și brumă . . .	1.50
SCURTU AUREL. — Călăuza sta- țiilor din România și Climate- rice din România . . .	2.50
SLAVICI I. — Vatra părăsită . . .	2.—
— Din bătrîni . . .	2.50
TEODORU A. GH. — Din viața marinarului . . .	1.50
VOINEȘTIE-BRĂTESCU I. — Nuvele și schițe . . .	1.50

BIBLIOTECA POPULARA „MINERVA“

No.		L. B.
No. 1—3.	Istoria populară a Românilor . . .	—45
» 4.	Cîntarea Romîniei . . .	—15
» 5.	Istoria populară a li- teraturii Romîne . . .	—15
» 6.	Revoluția lui Tudor Vladimirescu . . .	—15
» 7.	Perderea Basarabiei . . .	—15
» 8.	Unirea Principatelor . . .	—15
» 9.	Mihail Cogălniceanu . . .	—15
» 10.	Vasile Alecsandri . . .	—15
» 11.	Stefan-cel-Mare . . .	—15
» 12-13.	Istoria lui Mihaï Vi- teazul, de N. IORGA . . .	—25

No.		L. B.
No. 14.	Revoluția lui Horia . . .	—15
» 15.	Răpirea Bucovinei . . .	—15
» 16.	Cum să ne creștem copii . . .	—15
» 17.	Pastrarea sănătății . . .	—15
» 18.	Ce să citim? . . .	—15
» 19.	10 Mai . . .	—15
» 20-22.	Războiul pentru nea- tîrnare . . .	—45
» 23.	Viața și faptele Mitro- politului Moldovei Veniamin Costachi . . .	—15
» 24.	Aritmetică . . .	—15
» 25.	Femeia în revoluția din Rusia de E. Arbore-Ralli . . .	—15

BIBLIOTECA MUSICALĂ „LIRA ROMÂNĂ”

Conținînd cele mai frumoase române și cîntece.
naționale romîne pentru voce și piano

NUMERELE APARUTE :

1. Deșteaptă-te Române. Cîntec pa-
triotic.	11. Cueuraz cu frunza'n sus. Cîntec
popular.
2. Luna doarme. Romanță populară.	12. Fetița din acel sat.. Arie din
Transilvania.
3. Aoleu! Arie populară.	13. Popa zice că nu bea. Arie popular.
4. Sospine crude. Romanță populară.	14. Inimioara mea. Arie populară.
5. Cîț te-am iubit. Romanț. popular.	15. Am un leu și vreau să-l beau.
Cîntec popular.
6. Călugărul. Melodie populară.	16. Pasăre galbenă'n cioc. Cînt. pop.
7. Pentru tine Jano. Cîntec popular.	17. Imnul Regal Romîn de Hübsch.
8. Două fete spală lînă. Arie popul.	18. Cîntecul Gîntei Latine.
9. Ce te legeni codrule? Romanță.	
10. Steluța. Romanță.	

Prețul unui Ex. 20 băni.

**De vânzare la toate librăriile din țară și la Institutul de
arte grafice și editură „MINERVA”, București, Str. Regală, 6.**

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția Strada Buzzești 42 Administrația Strada Regală, 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . 10 lei În străinătate 12 »
---	---	--

Un roman de luptă: „Două Neamuri“ de C. Sandu-Aldea

«Două neamuri» se chiamă romanul de curînd apărut al d-lui Sandu-Aldea. Aceasta înseamnă două neamuri care nu samănă între ele, care nu se pot înțelege, și iubi încă mai puțin, două neamuri dintre care unul se hrănește, ducînd viața ușoară, din truda grea a celuilalt, care, din partea lui, sătul până în gît de nedreptate, stors de nenorocirea nemeritată, așteaptă numai ceasul pentru a-și răzbuna sau măcar pentru a lua în primire cu sila ceia ce prin viclenie i s'a răpit. Această povestire de închipuire se razimă decî pe o dușmănie adevărată, pe o măreață și dureroasă tragedie din lumea cea serioasă și plină de răspunderi a lucrurilor care *sînt*.

Ce se înțelege prin «două neamuri?»

Teoreticianul socialist sau criticul evreu care sapă răbdător, cu o bucurie tot mai mare, la temeliile vieții noastre ca țară și ca popor, acela ar răspunde, acela *trebuie* să răspundă: boierul și țeranul, bogatul și săracul, nobilul și omul de rînd. De-o parte, cel ce stăpînește pămîntul, cel ce se laudă cu numele mare, cel ce are hotărîrea în viața publică, iar, de alta, robul de brazdă, cel cu fălcile încheștate de legătura legii care nu-i îngăduie să vorbească, omul fără nume, fără moșie și fără drepturi. Pentru dreptatea desăvîrșită și veșnică, cel d'întăiu trebuie să fie strivit și nimicuit de cel din urmă.

Cine cunoaște dezvoltarea îndelungată și dureroasă, trăită greu și nu tocmai lesnicioasă de înțeles și de povestit, a poporului românesc din aceste părți ale Carpatului și Dunării, cine a văzut satele și tîrgurile noastre în adevărul lor, cine a cunoscut aieva pe oameni cu însușirile și neajunsurile lor, cine, în vîlmășagul ființilor omenești, e în stare să recunoască tipuri și să urmărească, în toată manifestarea lor, curente, acela nu poate să vadă *astfel* marea și cruda luptă tăcută de «neamuri» care e tragedia de astăzi a Terții-Românești. Prin-

tre acești măi puținii, cu privirea străbătătoare și înțelegerea largă, trebuie să se numere d. Sandu-Aldea.

E un fiu de oameni săraci din Brăila, din marginea Brăilei, de la sat aproape. Viața plugarilor cari răstoarnă acolo grasa, lucitoarea brazdă neagră, îi este tot așa de familiară cum îi sînt orășanului cercurile burghesiei celei mici. Din copilărie s'a deprins cu munca, graiul, cu petrecerea și fapta aceluși țeran de pe malul Dunării, bucuros de lucru, bucuros de luptă, hotărît și aplecat spre răsplată, călit în vitejie și întărit, îmbogățit în suflet de măreția felurită, de energia necruțătoare a marilor ape. Măi tirziu, și învățătura pe care și-a ales-o, l-a apropiat de acești oameni cari sînt carne din carnea lui, de la cari-i vine orice fărîmă de trup și orice licărire de gînd. Aldea nuvelistul, povestitorul e d. C. Sandu, agronom, absolvent al școlii noastre de agricultură, apoi bursier în străinătate pentru studiul măi departe al agriculturii, astăzi doctor, doctor din Berlin al științii ce se ocupă de cea d'întăiu printre bogățiile noastre. Măi sînt agronomi cu diplome, și unii dintre dînșii vor fi chiar oameni învățați sau pricepuți, dar nu se va afla de sigur un al doilea agronom așa de pasionat, cu atîta nemărgenită luare-aminte și iubire pentru tot ce trăiește în largul cîmpului, de la catifeaua însăși a arăturilor, de la sfînta buruiană a hranei în toate vrstele ei, de la florile din marginea lanului, până la micii cîntăreți ai ierbiilor, până la lumea innaripată din cuprinsul cîmpiilor, până la ființa omenească ce ară, samănă, culege din toată puterea și din toată inima sa, amestecînd cu viața ogorului toate gîndurile și simțirile ce-i străbat sufletul.

Sînt iubitori ai țeranului din sentimentalism și iubitori ai naturii din nevoie poetică; nu e dintre aceștia Sandu-Aldea. El iubește cu singele lui și iubește cu știința lui, de aceia iubește adînc, adevărat și exclusiv,—ceia ce se simte până și în acea frasă de nerăbdare, de gîfîire, scurtă ca un strigăt de patimă, une ori aspră ca un gest de stăpînire triumfătoare. El nu-și *inchipuie* măi de loc, el nu adauge și nu împodobește, nu dă de la sine cînd observația n'ajunge, el nu se lasă purtat pe unde mari de poezie superioară subiectului său, ci e încheștat de acesta, dîncolo de care nu măi vrea, nu măi are nevoie să știe de nimic.

Și, așa fiind el, cu atîta știință și cu o așa de innaltă conștiință, iubirea-i se va întinde asupra oricărui fiu adevărat al țarinei-mame, și numai asupra acestuia. I-s dragi sămănătorii răsîrînd bobul bogăției cu o mișcare ca a lui Dumnezeu răspîndind în întunec scînteile de viață ale lumii viitoare; i-s dragi bătrînii cu vorba înteme-

iată ; i-s dragi fetele cu ochii feriți și graiul cu pază, fetele acelea care, ca Marioara lui, iubesc tăcut, îndărătnic, ascuns și neînduplecat, până la moarte. Dar îi e drag și învățătorul care stringe la lucrul lanului său îngust întreagă oastea tinerilor cari au deprins de la dinsul știința de carte (și claca voioasă pe holdele dascălului cuprinde poate cele mai pline de lumină din paginile acestei cărți nobile și bune). Și-i e drag, foarte drag, întocmai ca un moșneag de supt coperișul de paie, și boierul îmbătrînit, care, și arendindu-și, într'o clipă de oboseală și dezgust, moșia părinților și strămoșilor săi, n'o poate uita, nu se poate infrina să n'o vadă, ci o caută neconținut, cu durere și *gelosie* adîncă, o caută neodihnit și nemîngîiat, pentru lanurile ei, pentru oamenii ei, pentru cea mai mică fărîmă de iarbă iefțină ce crește în preajma cărărilor moșiei. Oricine printre Romîni adevărați n'a desertat de la rostul strămoșesc al țarinei, orice boier român, rămas Român bun și boier adevărat, va trebui să tresalte de mîndrie a «neamului», cînd, în această povestire, se va găsi de-odată în fața boierului Măcieș din Vultureasca.

În schimb, Sandu-Aldea, care e, nu numai unul dintre cei d'întăiu scriitori, dar și un *om întreg*, urăște, cu toată puterea și învierșunarea unei naturi sănătoase și bogate, pe dușmanul moșiei noastre, pe stîrpitorul lanului, pe storcătorul și ucigașul omului, pe «neamul» cellalt, de pripas, străinul și cotropitorul. El îl recunoaște în toate înfățișările pe acest protivnic firesc, al lui și al nostru al tuturor, care trebuie atacat în frunte, răpus și zdrobit, dacă nu voim să perim noi. Iată-l supt chipul domnului Iani Livaridis — salută, aлегător român, zîmbește, politicianule național și tu, țerane, pleacă-ți obrazul să te necinstească palma lui obraznică și crudă ! —, onoratului domn Iani, care prin «destoinicia» sa a putut să ajungă arendaș de moșie, domn de țară și stăpîn de oameni, între cari nu e unul care să nu-l întreacă în inimă și minte. Iată greoaia dumisale cocoană, care se lăfăiește în binele zestrei sale «ciștigată» de sigur în același chip. Și iată mai ales drăguțul de Mișu, iată «aristocraticul» june Livaridis, student în Paris, iubitor al sexului frumos, cunoscător al tuturor tainelor cugetării, om frumos, elocvent, îndrăzneț, sigur de viitorul său. A lăsat femeii la Paris, și-a adus femeii la țară, a umblat cu circiumarul babacăi să smomească fetele țerance, a furat banii lui tată-său, s'a infundat iarăși în cloaca Parisului care petrece, și d. Sandu îl lasă în clipa de bucurie a biruinței în alegeri.

Atîta însă n'ajunge, prietene. Bine ai făcut cînd n'ai zis cărții : «roman». Un roman nici nu e, ci numai un prolog, cu atîtea lucruri numai începute, abia schițate, cu altele duse prea departe. Așteptăm acum urmarea, un volum, două —, chiar mai multe. Să vedem mai departe lupta celor «două neamuri». Avem nevoie de a simți și prin artă rușinea biruinței, biruințelor lui Mișu Livaridi, eroul, «omul reprezentativ» al României contemporane! Cerem pe boierul *nostru*, pe domnul Mișu !

N. IORGA.

IZVORUL

*Aleargă sprinten un izvor,
Gălăgios nevoie mare !
Spumos din stîncă 'n stîncă sare,
Și totdeauna-i călător.*

*Privighetori îi spun povești,
— Dulci dezmierdări de primăvară —
Și, cît e ziua, zi de vară,
El duce 'n văi tot alte veste.*

*Copil e-al codrilor de-argint,
Îi ies luceferi mîndri'n cale ;
De-un dor pribeag el fuge 'n vale,
Iar florile cu drag l-alint !...*

*Și-i cîntă brazii — lung oftat —
Iar el tot spune-a lui poveste :
C'asa voinic ca el nu este,
Să umbli lumea'n lung și'n lat.*

*Prin lunci de-arini, l-așteaptă'n prag
Copile dragi, cu sîmuri albe ;
Purtînd colan de mîndre salbe,
Privesc în apa lui cu drag !...*

*Aleargă'n veci neștiutor,....
Pînă-l-îngHITE riul mare !....
— Dar și-a brăzdat prin stînci cărare,
Și astăzi e nemuritor !...*

CONST. A. GIULESCU.

O ISCOADĂ MOLDOVENEASCĂ ÎN 1683

DIN ZIARUL LUI NICOLAE DYAKOWSKI

Șambelanul regelui Sobieski.

Din Cracovia pornise oastea noastră prin Opava (Tropan) și Olomuniet (Olmütz) drept spre Viena. După ce am trecut de orașul Berno, Nemții nu ne mai puteau aprovizionă, de pustiită ce era țara prin năvălirea tătarească. Înnaintam spre Dunăre la Tulln¹, un orașel pe atuncea nimicit și din care rămăsese numai o cetățuie. Acolo am aflat podurile de șeici, pregătite nouă de garnisoana cetățuiei. În două zile am trecut cu oștirea Dunărea. O jumătate de milă de Tulln, tabăra lângă Dunăre oastea împărătească, cu ajutoarele Electorilor. Regele presintă Nemților ordinul împărătesc: ei să fie supt comanda regească. Tot el dădu ospățul costisitor, la care pofti pe prințul Bavariei, pe prințul Saxoniei și pe ceilalți prinți, Electori și generali de frunte. Vinul spumega cu bielșug. Nemții se mai înviorară. La sfirșit, mai dăruî Regele fiecărui prinț cite un armăsar împodobit și care mînca jăratec.

În timpul ziafetului, am prins în tabăra regească o iscoadă turcească, trimeasă de însuși Vizirul. Era un Moldovean, ce știa foarte bine polonește, fiindcă slujise mai înnainte la un Curtean regesc. Iată cum s'a strecurat iscoada aceasta în tabăra noastră.

Maî întâiu, veni pînă la avangarda regală, își lăsă calul la Moldoveni, cari erau pe atuncea mulți în slujba noastră, supt steagurile ușoare, și se duse apoi pe jos pînă la corturile Craiului, căci primise poruncă să vadă cu ochii săi, de se află acolo Craiul însuși. Ajungînd la corturile Măriei Sale, nemeri tocmaî la prînz, tocmaî cînd Măria Sa stătea la masă. Iscoada începu să se strecoare printre oamenii noștri, să se uite în toate părțile, să ațintească fața regală ca pe un curcubău. Unii băgară de samă și începură să se întrebe la olaltă: al cui, și ce fel e omul acesta? Dar, necunoscîndu-l nimene, l-au vestit ofițerului ce era de strajă la corturile Craiului, zicîndu-i că un necunoscut umblă prin cort și-l țintește necontentit pe Măria Sa.

Ofițerul răspunse:

— Naiba știe de nu-î vre-o iscoadă! Mă rog, arătați-mi-l! O să-l întreb, cine-î, și ce caută.

¹ Unde în 1591 s'a adăpostit bătrînul Voevod moldovean pribeag, Petru Șchiopul (X. R.)

Romînul era tocmai aproape de masa regească. Cînd i l-a arătat, ofițerul îi făcu din ochi să-l urmeze.

— Vină cu mine!

— Nu-î a bună, — se gîndi acesta, urmîndu-l.

În fața cortului, ofițerul îl apucă de braț și-î răcni năprasnic:

— Puiu de păgîn! iscoadă! te-am cunoscut!

Iar Romînul — buimăcit — îngină:

— Așă e, sînt iscoadă.

Ofițerul îl dete pe loc străjii și vesti fără zăbavă pe Craiū că aū prins în iagăr o iscoadă. După masă, Măria Sa porunci să-l aducă innaintea lui, și-l primi cu cuvintele:

— Măi, păcătosome! Tu ești spionul acela de la oastea turcească?!

— Cu adevărat, Măria Ta, eū sînt.

— Cine te-a trimes aicea?

— Vizirul.

Regele, văzîndu-l cam uluit, începu să-î grăiască cu bunătate:

— Nu te teme! Te asigur pe cuvîntul meu crăiesc că nu te așteaptă nici moartea, nici pedeapsa. ba nici un fir de păr negru nu va cădea din capul tău.

Pe urmă, îndreptîndu-se către Curtenii săi, zise:

— Dați-î de mîncat și de băut, cît vrea săracul! N-a nimerit la Turcomani, ci la creștini. Ba chiar mi se pare că și el e creștin.

— Creștin! — răspunse scurt Romînul.

Îi aduseră o farfurie cu mîncări, ba și a doua, îl cinstiră cu vin, și-î grăiră cu blindeță. Cînd frica-l părăsi cu totul, îi grăi iarăși Regele:

— Cum ți-am mai zis, nu te teme: un fir de păr negru nu-ți va cădea din cap. Răspunde-mi numai deschis la orice te voiū întreba. Te'ntreb așa; dar, mai întiū, cine ești?

— Eū sînt Romîn, și am slujit la Curtea Măriei Tale Crăiești, la Curteanul cutare (și-î zise pe nume, adăugînd:) Cred că va fi fiind aicea și fostul meu stăpîn.

— Nu e aicea — zise Regele, — e în Litvania.

— Nenorocirea mă prigonește! — grăi Romînul. De ar fi aicea, ar mărturisi ce slugă credincioasă și cinstită i-am fost eū ziua și noaptea. Și mai mult pentru aceasta am venit aicea, să-l caut și să rămîn la dînsul. Te rog, Craiule milostive, primește-mă în oastea leșească.

— Trebuie să te întorci — răspunse Regele —, căci ai datorie să implinești făgăduința făcută dușmanului. Îți voiū da și un alaiū pentru siguranța ta.

— Să fie voia Măriei Tale! — zise Romînul.

— Dar cum de te-ai trimes aicea? — întrebă Regele. Ai ești Curteanul Vizirului? Ce faci tu acolo?

— Eu slujesc la steagul călărașilor, și m'au ales și trimes aicea. Cînd Hanul înștiință pe Vizir de oastea și ființa Măriei Tale, că treceți la Tulln Dunărea, Vizirul nu voi să creadă. El trimese de chemă pe Vodă al nostru din Moldova, Duca-Vodă, și-i porunci cu strășnicie să-i găsească un om care să fi slujit în Polonia și să fi știind bine limba leșească. Noi toți, cu Voevodul nostru, sîntem la Turci ca niște robî fără putere. Măria Sa m'a ales pe mine și m'a trimes la Vizirul. Vizirul m'a întrebat prin tălmaciū, de știu bine leșește.

— Știu, am zis, căci am slujit mai mulți ani la un Curtean crăiesc.

— Tocmai așa om îmi trebuia mie, zise Vizirul. De-mi vei sluji bine, vei fi și răsplătit bine.

Vistierul Vizirului aduse pe loc cinzeci de galbeni și mi-i dădu în mină, spuindu-mi:

— Să străbați tocmai până la Tulln! E vorba să treacă pe acolo oastea rusească, și Craiul cu dinsa. Vezi de e adevărat și asta!

Iar Vizirul mă cercetă iarăși:

— N'ai văzūt cîndva pe Craiul?

— Cum să nu! Și încă de cîte ori!

— Cum se poate una ca asta?! Ai slujit mult timp în Lehistan (țara Leșilor)?

— Patru ani.

— Da!? Și puteai să-l vezi măcar odată?

— Puteam să-l văd de patru ori pe zi, să fi vrut.

Vizirul mi se răsti atuncea de-odată:

— «Hatam svilă diavor»: minți ghiaurule!!!

— Nu mint, milostive stăpîne, ci zic adevărul. Pe tine, milostive stăpîne, te văd întăiași dată, dar pe Craiul Leșesc îl vedeam cînd voiam eu.

Acum, el se aruncă asupra-mi cu furie, încit credeam că va porunci să-mi taie capul, lucru care nu e tocmai greu la Turci. Dar, venindu-și în fire, îmi zise:

— Du-te! fă ce-ți voiū porunci și, aducîndu-ni o veste bună, vei căpăta și o răsplată bună.

Regele ascultă povestirea Rominului, și-l întrebă:

— Sînt eu același Craiū pe care l'ai văzūt tu la Zolkiew și la Jaworow?

— Același ești.

Atunci, zise Regele, mergi cu Dumnezeu și spune-i Vizirului că, nu numai că m'ai văzūt, dar că ai și vorbit cu mine. Și-i mai spune

că eă, Craiul, ți-am poruncit să-ți vestești că voiă veni Duminecă să prinzesc cu dînsul. — Și'ndată porunci Regele să-l ducă pe Romîn la avangardă și să i se dea de-acolo alaiul cale de două mile.

* * *

Mai apoi am aflat despre Romînul acesta că, întorcîndu-se la Vizir, i-a zis :

— Oștile Leșilor sînt mari și Craiul însuși e cu dînsule. Pe Craiă, nu numai că l-am văzut, ci am și vorbit cu dînsul, iar el porunci să-ți spun Măriei Tale că Duminecă va veni la Măria Ta, să-ți dai prînz.

Însă Vizirul nu-l crezu, și porunci să i se taie capul, «pentru că a mințit».

Tradus de I. M. ZATLOKIEWICZ.

OCHII TĂI

Ochii tăi mă chiamă iară
Și mă doare ruga lor,
Murgu-î obosit, și-î sară,
Și la ce mă chiamă iară
Blîndul dor?...

Căci, de-mi vine azi în minte
Vraja cîntului senin,
E prăpastia 'nnainte—
În zădar îmi vii în minte,
Dulce crin!

Nu vezi? Împrejuru-ți spini
Veninoși s'au grămădit,
Îngrăditu-te-au străinii:
Cum nu prăpădești tu spini,
Cer mărit!

Toată fericirea noastră
Vînturile-o au suflat,
Scumpa doinelor măiastră,
S'a stricat dragostea noastră,
S'a stricat.

În văzduh plutesc cocoare,
Doarme codrul de cînt, mut —
Toată dragostea-mi supț soare,
Într'o clipă trecătoare
Te-am pierdut..

I. U. SORICU.

«SUNT LACRYMAE RERUM»

Mergeam pe cîmp, iar valuri mișcătoare
 De aur cald, se legănau la soare ;
 Din grîu se ridica 'n văzduh susurul
 Unei povești abia șoptite'n preajmă-mi.
 Mergeam ca'n vis, și veacuri ași fi mers
 Încet pe potecuță 'ntre sulfine.
 Din ceruri până 'n zarea depărtată,
 De unde nu se deslușește norul
 De coama munților bătrîni, din ceruri
 Cădea în unde limpedea lumină
 Din zilele de vară, iar privirea
 Din fundul zări'n vis alunecase.
 Albine din potir de flori desprinse
 Zburau în jur, și zgomotul suflare
 Părea un glas ce vine de departe.
 Pe lîngă drum, flori albe, flori albastre
 Se legănau încet, nepăsătoare.
 Mergaem gîndind; că merg, nici îmi dam samă ;
 Căci pe cărare visul aruncase
 Măiastra pînză din povești țesută.
 Parfumul florilor și vîntul verii
 Din cîmp se ridicau pe lîngă drum
 Și mă 'ndemnau încet ca o chemare.
 Mergeam neîncetat, cum am fi mers
 Acum, ca altă dată, împreună :
 Am fi pășit încet și mîna'n mîna
 Pînă cînd sara dulce-ar fi căzut de sus,
 Pînă cînd noaptea s'ar fi ridicat
 Din văi, întunecată și senină ;
 Pînă cînd ziua nouă-ar fi venit
 Și ne-ar fi prins mergînd neîncetat,
 Uimiți de-un vis, neștiutori de toate,
 Uitînd de înșiși noi, pierduți în gînduri
 Și bucurîndu-ne, tăcuți, în suflet
 De liniștea sfințit' a fericirii.

Încet, pe toate mi le-aduc amînte.
 Din mers cînd te-ai oprit, și de pe gură
 Zbura'n vorbirea ta necumpătată
 Tot sufletu-ți neliniștit, nencrezător.
 Uimită, surzînd, am ascultat!

Cum zbor de spaimă pasărilor 'n aer
 Când vine de la munți în văi, furtuna,
 Zbura cuvîntul tău, nebun și dureros.
 De-atunci surîd cînd îmi aduc aminte.
 Privirea mea își netezia ușoară,
 Cu adierea, păru'ntunecat,
 Și gîndul mieu te săruta pe frunte.

Și-acum te-aud... «Nu știu, ori crezi că nu știu ;
 Te joci cu sufletu-mi fără de milă,
 Fără de teamă»... Fulgere zburară
 Din ochi-adînci și negri, iar privirea-mi
 Te-a sărutat atunci ușor pe ochii mari.
 Și te-ai întors să pleci ; eu ți-am zis : «Du-te»...
 De-atuncea altul ți-a fost drumul tău
 De-atunci am luat ușor de mîină visul,
 Copilul dorului tăcut, și-am mers nainte,
 Tot înnainte pe cărarea înflorită
 Pe laturî, unde grîu'n vară cîntă
 Povestea celor cari n'au știut
 Că suferință nu e, nici iubire
 Decît în graiul fermecat dintr'o poveste
 Ori în tăcerea gîndului adîncă.
 Eu ce să-ți fac de n'ai știut rămîne
 Și n'ai știut să tacî, ca un copil
 Ce nu-și ascunde teama și uimirea,
 De n'ai știut să crezi, cînd ai simțit-o,
 Comoara dragostei neprețuite,
 Și-ai vrut să o alungi ca pe-o străină
 De tine, ea care-ți crescuse'n suflet,
 Care era a ta mai mult ca tine.

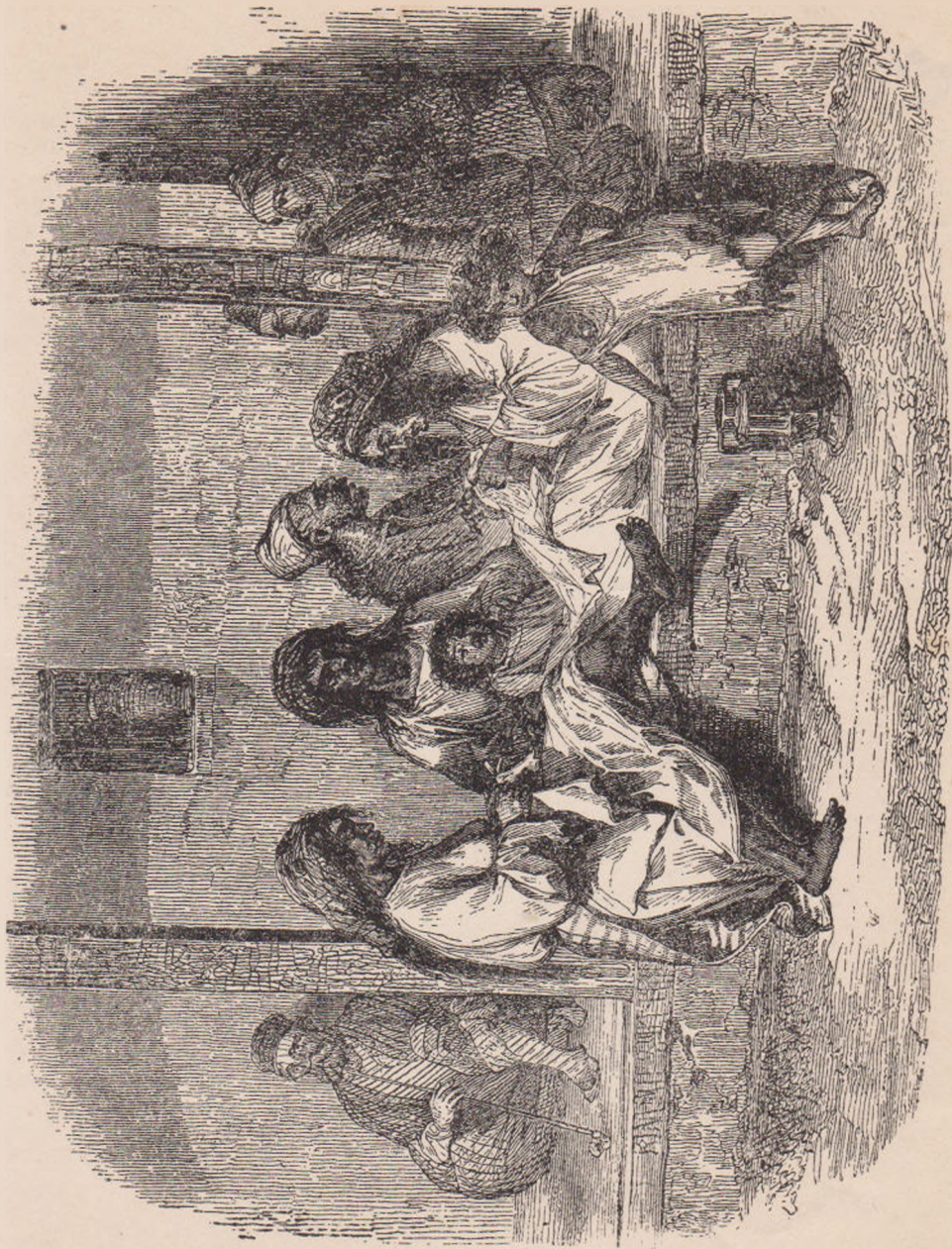
.....
 Mergeam ; din asfințit îngerii serii
 Veniau plutind pe arișe plâhînde
 Și vîntul legăna în valuri lunca ;
 Dormiau răsurile surizătoare
 Și fluturi aninați de vinerișe.

.....
 În zbor prișit din pragul casei mele
 Peri încetișor spre luncă visul.

ADRIANA GHEORGHIU.

CĂRĂUȘI MOLDOVENI (după Raffet, în călătoria lui Demidoff).

TIGANI MUNTENI (după același)

FLORI DE CÎMP

Soarele de Iunie dogoria așa de puternic pe la oarele șese dimineața geamurile de la iatacul cocoanei Georgina Cătunescu, încît se deșteptă toată innădușită. Era, firește, enervată. Și n'a alinat-o nici aierul curat din curte, cînd ieși să-și vadă de gospodărie, căci află vestea neplăcută că peste noapte îi fugise fata din casă.

Și tocmai în ajun de a primi oaspeți...

Era un neajuns, să-ți vină nebuneala.

Și nu era nici cea mai slabă nădejde de a găsi «femeie», vara fiind mai bucuroase toate de munca de la holde decît de slujbă, de libertate decît de robie. Rîndașul răscolii zădarnic mahalalele. Femeie n'a găsit. Această grijă mai ațîță nervii răzvrățiți prin somnul neîmplinit al cocoanei Georgina, și o apucă o strașnică durere de cap.

Dar Dumitru — rîndașul — mai avu-un gînd. Cunoștea un cantonier de la drumul de fier cu mulți copii. Zicea să meargă acolo, trăgînd nădejdea să momească pe una dintre fetele cantonierului. Îi trebuiau însă două ceasuri la dus, două la întors. La ce nu s'ar fi învoit cocoana Georgina într'o asemenea crîsă a gospodăriei sale.

Dumitru s'a întors însă pe la trei de la canton — singur.

Cantoniereasa nu voia să deie nici-o fată la slujit.

— Și doar are șese, duduie, zise el indignat.

— Or fi oameni cu stare, căuta Georgina să-l liniștească.

— De unde?... Cantonierul are 48 de lei leafă pe lună, nevasta sa 15 lei pentru că așteaptă cu fanionul trecerea trenurilor la barieră.

Dar sînt fuduli. Se cred funcționari, și li-e rușine să-și vîre copiii la stăpin. Dar știți ce, duduie — zise el, în ochi cu o lumină veselă, pentru ideia ce-i trîsnise prin cap, — încercați d-voastră... Femeile-s mai iscusite, cocoanele au chiar lipiciu... Poate ați izbuti să vă deie o fată.

— Tiii!! Dumitre... Ce gînd bun. Dumnezeu ți l-a dat... Așa am să fac. Voiu pleca numai pe aproape de seară, cînd nu mai dogorește soarele.

Cînd, pe la orele cincî, cocoana Georgina ieși din oraș, rămase orbită de strălucirea din luminosul aier. Tot cuprînsul scînteia supt bătaia razelor de soare. Băiețelul ei, Dinu, care o însoția, era așa de încîntat de cîmpia scaldată în aur, încît nu-i mai tăcea gura. Avea atîtea de spus... I-ar fi plăcut chiar să se ia de vorbă cu plopîi cari tiviau șoseaua și cu undele Bistricioarei pe lingă care treceau.

Dar, cînd au ajuns în luncă, amuți. În tăcerea solemnă de supt

boltele ramurilor verzii, volănate, i se părea că se află într'o biserică. Inimioara lui de copil era mișcată.

Ar fi fost într'adevăr cel mai nemerit loc pentru un altar al evlaviei.

Cocoanei Georgina îi părea însă că în tăcerea din luncă era o măhnire tăinuită... Dar nu... Se înșela. Numai dînsa vedea astfel... În natură nu există doar măhnire... Păsări, copaci, flori, pier, mor, dar nu trăiesc măhniți. Numai cite unui om îi e dat să ducă o viață întreagă cu sufletul cernit.

Deodată însă, s'a cutremurat toată lunca. Un vînt hoinar s'a luat la trîntă cu desișul. Dinu iar s'a înveselit. Îi mai plăcea foșnetul decît tăcerea solemnă din frunziș.

* * *

Sosind la Bistrița s'a dat jos din trăsură. De aici trebuiau să-și urmeze calea pe jos. Trăsura a rămas pe malul apei, așteptîndu-î. După ce au urcat scara la podul cel mare al drumului de fier ce leagă amîndouă malurile Bistriței, iarăși i-a pironit locului podoaba firii: sus, puzderia de aur, verdele gras al luncilor, jos, valurile furioase ale apei ducînd la vale plutași veseli. Unul, cînta din frunză o doină răscolitoare de suflet. Cînd melodia dulce se topi în eterul zărilor depărtate, cocoana Georgina cu Dinu plecară mai departe pe lingă șine care tăiau în două un deal, apoi, nu peste mult timp, ajunseră și la cantonul cel vestit de fete multe.

Cantonul, ce străjuiește linia ferată, are în față lunca de la Fintinele, întretăiată de pîriul Lăcrimicara, în dos, cît ține văzul, holdele verzi de porumb, unde fetele cantonierului prășiau la întrecere. În rochiile lor stacojii și albastre, păreau tot atîtea flori de cîmp.

— Bună seara! — salută cocoana pe cantoniereasă, care-î ieșia în cale.

— Să deie Dumnezeu și d-voastră — răspunse femeia, clipind din ochii mici negri, cari mai dădeau ceva viață obrazilor ei zbîrciți ca niște mere uscate.

— Am auzit că ai fete multe.

— Am, mulțămesc lui Dumnezeu.

— Eu veniu să-ți cer una pentru mine.

— Nu putem da nici-una, sărutăm dreapta — răspunse cantoniereasa cam încruntată, și plecă după un scaun.

Ieșind cu scaunul din casă, îl șterse — în semn de stimă — în față cocoanei, cu poala fusteii, apoi îl oferi, urmînd: Să nu fie cu supărare, dar avem nevoie de fete... Și apoi nu ne întindem la mai mult — adause ea cam înfipțată, pe cînd își netezia cutele fusteii cu o mină.

Era, vădit, încurcată.

Maî ducea mina și la gură, pe cînd luptă în potriua cocoanei cu îndirjirea unei cloște care își apără puii.

— Să zicem — luă iarăși vorba cocoana Georgina — că ai avea fete maî puține, ce ai face ?

— Atunci am avea și lucru maî puțin. Azi avem mult... Fiecare cu rostul său. Nu poate lipsi nici-una.

— Ia spune-mi ce vîrstă au și ce fac fetele toată ziua.

— Dacă nu vi-e urit să ascultați — încep eu ea, cu vorbe rare, potolite, — cea maî mare, Ileana, a împlinit la Sumedru șeptesprezece ani. Ea își așteaptă ceasul...

— Ce ceas ? — întrebă cocoana, cu ochii mari, mirați.

— De..., duduie..., ceasul măritişului.

— E logodită ?

— Ba.

— Atunci?... Poate sînteți în vorbă cu vre-un flăcău ?

— Nu, dar așa-i dat fetelor să se mărite. Iacă nu știu cine i-o pica Ilenei, dar își face zestrea. Maî ieri puseiu iar de o pînză supțirică.

— Dar parcă văzui fetele la prășit ?

— Bine ați văzut, le-am trimis pe toate: sîntem întîrziată din pricina ploilor. Numai Rada e acasă. Pregătește pentru cină. Ea-i cu ale gospodăriei. Ce ar face puii, rățile, giștile, fără Rada ? Ar lua toate lumea 'n cap. Ea le știe după nume, ele o cunosc după glas. Anul trecut, s'a dus numai până la Roman, la iarmaroc, și au pierit zece boboci de gîscă. După Rada, vine Bălașa — îplinește cinsprezece ani la Sintă-Măria mică. Ea îngrijește de băiat, căci, sărutăm dreapta, am și un băiat de doi ani. Bălașa l-a crescut. Petrachi, pușorul mamei, ar muri fără de Bălașa... Ei, vedeți că nu vă pot da nici-o fată. Celelalte trei sînt mici. N'ar fi nici de un folos la curte.

— Te înșeli, femeie. Eu cred că, dacă ele sînt în stare să prășească, ar putea face și munca, cu mult maî ușoară, de a mătura, a șterge un praf, — ce ar fi la mine.

— Prășitul nu ține mult. Azi, mine. Da', iată, vaca-i legată de copac...

Cantoniereasa, arătînd spre vacă, cocoana Georgina rămase un moment cu privirea spre Dinu, care, plictisindu-se, nu găsise nimic maî bun de făcut decît să gîdile vaca cu o nua ce-și ciopli, dintr'o cracă de salcie.

— Marghioala, care vine după Bălașa — urmă cantoniereasa după un răstimp de uluială, văzînd cu părere de rău distracția cocoanașului — îplinește la Crăciun treisprezece ani; ea duce altă dată vaca, să pască pe linie. Trebuie păzită. Dacă intră în lanuri, plătim amendă. Vaca e grija Marghioalei.

— Da' cealalte ce fac ?

— Anicuța, — de zece ani —, stringe uscături din pădure și mai păzește de vițel. Sultânica, cea mai mică, are șapte ani : duce de mâncare lui tată-so când e departe pe linie, ori păzește găștele când se duc la apă.

Rada ieși acum din casă cu mămliga gata și o răsturnă pe mesicioara rotundă de supt umbra unui păr bătrîn. Mai așeză și brinză cu ceapă, apoi plecă la fintină, după apă.

Din depărtări se auzia zgomot.

Un tren despica orizontul smălțuit.

Rada dădu fuga cu fanionul la barieră. O înlocuia pe mă-sa. După trecerea trenului, se uită lung după el, cum îl înghitia depărtarea. Și doar era o priveliște cunoscută, înnoindu-se zilnic, și ea se uita zilnic cum se răpède și dispăre balaurul.

După trecerea trenului, fetele veniau de la prășit una câte una. Văzînd-o pe cocoana străină, ele se apropiau cu sfilă, îi sărutau mîna, apoi făcură roată împrejurul mesei, așteptînd smerite venirea părinților.

Erau frumoase ca florile de cîmp. Sănătatea și tinereta li imbujorau obrajii cu umbre fine, bronzate de arșița soarelui; părul lor bălăii, cam spălăcit, încadra, inelat, frumosul lor profil roman. Cocoana Georgina își plimba cu plăcere privirea pe ele. Parcă vedea pe aceste figuri fragede reflexele tinereții ei trecute.

Din depărtare se desprindea statura viguroasă, bătută de furtunile vieții, a cantonierului. De la el mai nădăjduia cocoana îndeplinirea dorinții sale. El cunoștea doar mai bine jugul nevoilor. O fi bucuros să aibă cu o gură mai puțin de hrănit.

Dar, și aici, ce decepție pentru dînsa ! Nicî cantonierul nu era încîntat de propunerea ei. Și ce curios ! Parcă era jignit, în loc să se bucure. Cu toată strîmtoarea lor, ce se vedea pe rochițele cirpite, înnădite, ieșite de soare ale fetelor și după cina simplă, el voia mai bine să-și ție copilele toate pe lîngă el, decît să li dea tot binele ce li se făgăduia de cocoană.

Dar Georgina Cătunescu nu era femeie care se dă biruită cu una cu două.

— Bine, oameni bunî — urmă ea înnainte, spre a-i convinge — ; dar nu zic să mi-o dați ca slujnică. Vrea să o iea de suflet. Am să o înzestrez.

Cantonierul clătină din cap. Și acesta-i un răspuns.

— Dați-mi una cel puțin de probă.... Dacă nu se împacă la mine, doar nu ne cununăm....

Tăcere.

— Ei, dacă nici așa nu vreți, haide faceți dar și voi odată un bine. Dați-mi măcar pentru cîteva zile o fată... Sînt în mare încurcătură...

Fața cantonierului, intunecată de stăruințele cucoanei, se deschise. Era acum vorba să îndatoreze un boier, care avea nevoie de el. Cocoana se ruga. De ce n'ar face și el odată ca un om mărinimos?...

— Fie! — zise el, solemn — Iea una cu mata... pentru cîteva zile.

— Dar numai pe Marghioala aș putea-o da — zise cantoniereasa, ștergîndu-și ochii cu colțul pestelcei.

Cînd Marghioala auzi că trebuie să plece cu cocoana, inima i se increți. Ochiu i se umplură de lacrimi. Dar plimbarea cu trăsura îi plăcu și o mingiie răpede.

Marghioala ajunsese deci la curtea boierului Cătunescu. Mult folos n'au avut însă de ea. Nu că n'ar fi fost îndemănatecă. Din potrivă era foarte isteată. O pricepea pe cocoana Georgina din ochi. Nu avu multă caznă să o învețe grijitul odăilor. Dar se zăpăcia biata fată în mijlocul acesta așa de străin.

Între patru ziduri, ea, floarea de cîmp deprinsă la aierul larg al întinderilor, se innăbușia, se înneca. Păreții o apăsa, tavanul înalt îi stringea inima de frică; supt policandrul din salon nici că îndrăznia să treacă: il ocolia de la distanță cînd ștergea praful, de teamă să nu se surpe pe dinsa. Apoi cînd, a treia zi după venirea ei, sosiră oaspeții așteptați de cocoana, ea se încurcă de tot. Se rătăcia prin odăi. Dinu trebuia să o ducă de mîneacă. Cum nu era cineva lingă dinsa, se pierdea. Așa, cu friptura ce trebuia să ducă în sufragerie, ajunsese în salon. Cînd i s'a cerut încă un cuțit, aduse satirul din bucătărie. Și, cu toate că nimenea nu îndrăznia să o mustre, în ochii ei mari negri lucia mereu o lacrimă. După plecarea oaspeților, izbucni în plins de udă pămîntul.

În zădar i-a cumpărat, cocoana mărgele și de o rochie roșie; plinsul o scutura într'una. Numai venirea mă-sei a mai liniștit-o. Garoafele din grădinița ei și bucata de mămăliguță ce-i adusesese, i-au mai fost alinat focul dorului de acasă. Dar, a doua zi după plecarea mă-sei, s'a și îmbolnăvit.

Și nu știa să spună ce o doare. Ceia ce simția gingașa floare de cîmp nu se putea talmăci lămurit în gîndire.

Numai, acum, așa de-odată, i se părea grea, foarte grea, viața. Nu pricepea ce înseamnă toată această îndelungă strîmtorare între patru ziduri.

Și ce chin e cînd, simțînd așa de mult, nu poți și pricepe ceva...

Deci Marghioala cantonieresei se îmbolnăvi de dorul casei.

Îi era dor după surioarele ei, după miroseniile din luncă, după cîntul mierlițelor și după clopoțelul ce suna așa de cu jale la gîtul Joianei, văcușoara ei, cu care cutreiera luncile și văile.

Îi era dor de undele Lăcramioarei, în care își răcoria trupul încălzit și de țermul umbrît de răsura unde-și țesea visele fără chip și fără sfîrșit, unde avea măhnirile ei fără pricină și veseliile ei fără rost; îi era dor și de mătăsoasele fire de iarbă, de macii sfoși, de cicorile blînde care-i vorbeiau pe limba lor frumoasă, pe care o și pricepea, dar nu de tot bine, — îi vorbeiau pînă ce adormia.

Și o durea că nu mai putea fugi în văzduhul cel mare luîndu-se la întrecere cu nebunii de fluturi și cu rîndunelele care-și muiau aripile în pîrîu.

Nu se mai putea dezmierda nici cu raza de soare, nu mai putea fugi după curcubăul ce aducea pace în cerul turburat de o furtună de vară.

Nu mai putea pîndi răsăritul, nici apusul soarelui, nici șoaptele din desiș, nici aprinsul stelelor, și nici nu mai auzia basmele lunii.

O povoaară negrăită i se lăsase pe suflet. Desnădejdea o luase pe aripile ei...

Cucoana Georgina — ce să-i facă? — a trimes-o acasă.

De ce să mai sufere?

Știa doar că unele dureri se pot alina, unele se pot vindeca, dar că dorul de libertate, — acela n'are leac.

*

În aierul închis al celor patru ziduri se vestejesc, se frîng, cu atît mai iute, cu cît sînt mai gingașe, florile de cîmp.

NELI CORNEA.

CUGETĂRI

Clevetirea nu ucide, nici nu face rană; ea pîngărește numai, — pe acela de la care a pornit.

*

În mormînt nu ți se pogoară ceia ce ai jertfit.

*

Un om mic ca să fie văzut de departe, se suie pe gardul truției și biibiitul pune la gură trîmbița obrăzniciei.

X.

SOSIREA

Alunecă trenul în goană nebună,
Cu zgomot aleargă prin mîndrul cuprins, —
Alunecă trenul și valea răsună,
Jar drumu 'nnainte ca sfoara-î întins.

Departe, în zare, o haltă s'arată,
Înfiptă în lanul de grîu aurit..
Ūn șuier pornește în aier, și iată
Ajuns-am cu bine la locul dorit!

Străin rătăcisem prin locuri străine,
Cu inima arsă de jale și dor ;
Ci iată că astăzi viū iarăși la tine,
Loc pururea mîndru cu mîndru popor!

O, lunc'adăpată de ploaie și rouă,
Prielnică iarăși în toate să-mi fi..
Doar nu ne cunoaștem de-o zi, ori de două,
Să cred cum că dorul nu poți să mi-l știi.

Vreau aierul proaspăt, prietena luncă,
Și apa curat a izvorului lui,
Să-mi crească puterea și dorul de muncă
Și'n suflet lumina să-mi curgă deplin.

Din brazde de iarbă, tu patul gătește-mi,
Să-mi miroase finul acuma cosit..
Odihnă și pace din nou dăruiește-mi,—
Că viū de departe și sînt obosit.

SONET

*Va 'nvinge vremea peste tot și toate.
Nu răscoli durerea încă vie.
Eu voiū chema uitarea 'n cet, să vie,
Să verse 'n suflet liniște, de poate.*

*Dară acum o! lasă să învie
Cu freamătul pădurii înserate,
Cu șopotul izvoarelor curate
O clipă dulce... de melancolie.*

*Ci nu vorbi. I-atîta zbucium încă
În amintirea zilelor trecute!
Nu te uita că rana e adîncă,*

*Căci poesia stîncilor tăcute
Și furmecul apusului de soare
Vor ști să 'mbete sufletu-mi ce moare.*

ADINA.

CRONICĂ

I. Cărți

După o lungă întrerupere, d. Enea Hodoș dă în frumoasa culegere a «Asociației» ardeleni un al doilea volum din «Poesiile populare din Banat» pe care le întovărășește cu unele note interesante și cu o prefață foarte așezat scrisă. Avem, data aceasta, balade, cele mai multe cunoscute, dar cu variante de o mare însemnătate. E lupta de iubire a soarelui cu luna, despărțiți prin frăția lor, e frământarea între cei doi voinici pentru aceeași iubită, sînt fel de fel de cîntece de haiducie sau de vrăjmășie cu Turcul. Se străvede în toate originalul sirbesc, pe care-l arată și numele și locuri ca Țarigradul, «Țelegradul», unde se petrec faptele de voinicie și patima de veche ură împotriva păgînului, patimă ce nu se află în partea originală a poeziei poporului nostru. Frumoase sînt mai ales bucățile Ducin, Toma, Mirza, Piperea, Pinteș și deosebitele forme ale baladei novăcești. Interesantă e bucata de satiră glumeață «Bărbatu 'nșelat», un fel de anecdotă pusă în viersuri de poporul el însuși. Și balada de cătănie ce urmează, e nouă. Iar nouă și duiosă e cea din urmă cîntare, a ostașului rănit ce moare singur, dînd veste acasă la măicuță prin vulturi ce zboară asupra lui.

* «Anuarul IX al școlii capitale ort. române de băieți și fete» din Lugoj începe cu un studiu al învățătorului G. Joandrea despre dezvoltarea învățămîntului românesc în părțile bănățene până la 1812, data întemeierii, de Împărăție, a preparandiei arădene, despre care se vorbește apoi. Lucrarea e bine alcătuită și plină de învățături. D. Joandrea tipărește o chitanță, din 1776, a dascălului lugojan Moisă. Asupra școlii lui se pot afla lămuriri în ale mele «Scrisori și inscripții ardeleni», I. O întemeiaseră negustorii «greci» din oraș (v. *ibid.*, p. 89).

* În «Cuvîntarea funebrală» la îngroparea preotului Vințelariu din Ocna Sibiului, asesorul sibiian Miron Cristea dă și un interesant tablou a vieții unui cleric ardelean din generația mai veche.

* În Anuarul școlii românești de comiț din Brașov, directorul Arseniu Vlaicu dă cîteva pagini despre «reforma învățămîntului nostru [unguresc] comercial». Interesante sînt știrile ce privesc de-a dreptul școala brașoveană, începută la 1836 încă, dar desfăcută și organizată cu trei clase abia la 1869.

N. IORGA.

* Asupra serbărilor jubilarie a apărut o colecție de acte («Patruzeci de ani de Domnie», Minerva, 1906). Iată ce se află în această colecție: povestirea venirii Regelui în țară după memoriile Măriei Sale, un articol din ziarul «Conservatorul» — și serbările jubilarie au fost oare ale unui partid? —; pentru situația financiară, un articol mai nemerit din «Curierul Financiar» și după aceasta urmează înșirarea trupelor care au defilat, discursurile pronunțate la recepțiile de la Palat — acestea mai interesante din toată colecția —, apoi ce au mîncat și au vorbit miniștrii la banchete — prea puțin interesant, dacă nu de loc —, expunerea felului cum s'au sărbătorit aceste zile la Legațiile din străinătate și, în urmă, fragmente din ziarele străine, relative la serbare. Nu se găsește nici un cuvînt despre cele ce s'au petrecut în orașele și satele cele multe ale întregii țeri... Ori nu a fost nimic? Și ceia ce trebuia să se afle mai ales, îngrijirea și rînduiala, lipsesc cu desăvîrșire.

E. P.

II. Reviste.

«Familia» (Oradea-Mare), no. 28, are o poezie de Soricu și o schiță de un tînăr ofițer, Ionescú-Morel.

* «Ecoul Moldovei» dă, în nl. 2 din anul XV, frumosul discurs, plin de amintiri, pe care d. N. Gane l-a ținut la mormîntul lui Kogălniceanu.

* În revista «Spre lumină» a școlarilor din Iași — neașteptat de bine redactată — se tipărește o interesantă scrisoare despre lucrurile bucovinene a unui școlar din clasa a VIII-a a liceului din Suceava.

III. Ziare.

În «Tribuna» din Arad, n-l 143, o notiță despre mănăstirea maramureșană de la Moiseiu. |

* Foaia săsească din Ardeal, «Siebenbürgisch-deutsches Tageblatt», cuprinde, în n-1 de 4 August st. n., încă o traducere din Sadoveanu de d-ra «Nora B.», căreia să-î zicem pe nume: d-ra Eleonora Borcia.

D-ra Borcia ar trebui să propuie lui Reklam din Leipzig un întreg volum de asemenea traduceri pentru biblioteca populară a acestui editor.

* Supt titlul «Vitejii neamului», «Basarabia» de acum trei săptămîni dă o scurtă biografie a lui Kogălniceanu. Se publică și o poezie de Beldiceanu. Pentru întâiași dată, avem o «Cronică românească», știri de la noi din România.

IV. Felurite.

Într'un sat din Franța s'a ridicat monumentul romancierului Ferdinand Fabre, a căruî povestire simplă, cumpătată și îngrijită era foarte mult prețuită în cercuri mai strîmte ale publicului.

* După știri din «Courrier de la Presse», scriitorii spanioli nu trăiesc ca în raiu. O poezie se plătește 2 lei, o foaie dintr'o revistă 5 lei, un foileton numai 2; cel mai bun articol de ziar 40 (d. Pompiliu Eliade, care de sigur că nu scrie articole bune, iea, la «l'Indépendance Roumaine», 50). Un roman se traduce cu 100 de lei, și se scrie, cit ar fi de mare, pentru suma de 60 până la 250 de lei.

Ceia ce arată că nu sîntem, în ceia ce privește cetitul, ultima din națiile latine.

N. IORGA.

* În *Revue Historique* (Iulie-August 1906), d. Gr. Iacșici începe publicarea unui document de cea mai mare importanță relativ la relațiile dintre Ruși și Turci, între pacea de la București și convenția de la Akkerman (1812—1826). E un memoriu al Guvernului rusec către Împăratul Nicolae I-iu, precedat de o introducere asupra negocierilor baronului Strogonov la Constantinopol între 1816—1821. În acest întiiu articol se publică numai introducerea. Date nouă — să se ție în seamă că ele vin dintr'o versiune oficială rusească — și despre țara noastră; se vede mai ales grija cea mare a Rusiei de a ne avea supt protecția ei.

E. P.

BIBLIOGRAFIE

N. Iorga. *Contribuții la istoria literaturii romine la începutul secolului al XIX-lea: III. Scriitorii Greci, cu un adaus despre scriitorii bisericești.*

N. Iorga. *Contribuții la istoria învătămintului în țară și în străinătate (1780-1830).*

Doă broșuri extrase din «Analele Academiei Romine». Librăria Socec. Prețul 30 de banî fie-care.

N. Iorga. *Un apărător al săracilor: Domnul Tudor din Vlădimir.*

În colecția populară «Steaua».

N. Iorga. *Doă conferinți craiovene: I. Rostul Olteniei în mișcarea pentru neam. II. Ce am făcut și ce trebuie să facem. Craiova, Socec, 1906.*

N. Iorga. *Conferință ținută la șezătoarea din Alexandria, Alexandria, 1906.*